

Sisäministeriö, Kirjaamo
PL 26
00023 VALTIONEUVOSTO

SM 1620744 00.01.05.00 SMDno-2015-2070

Asia: LAUSUNTO LAKIESITYKSESTÄ PELASTUSTOIMEN
JÄRJESTÄMISESTÄ

Sisäministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi pelastustoimen järjestämisestä. Lakia sovellettaisiin pelastustoimen järjestämiseen, kehittämiseen, ohjaukseen ja valvontaan vuoden 2019 alusta lukien.

Pelastustoimi on voimassa olevan pelastuslain mukaan kuntien lakisääteistä yhteistoimintaa, jota hoitaa 22 alueellista pelastuslaitosta. Pelastustoimen järjestämisvastuu ehdotetaan säädettäväksi viiden maakunnan tehtäväksi. Ne järjestäisivät pelastustoimen yhteistyöalueen kaikkien maakuntien alueella.

Pelastustoimen organisoiminen sosiaali- ja terveystoimen palvelurakenteen uudistamisen kanssa yhdenmukaisen aluejaon ja järjestämismallin pohjalta on puolestaan välttämätön, koska sillä turvataan pelastustoimen mahdollisuus jatkossakin suorittaa kiireellisiä ensihoitotehtäviä ja kiireellisiä ensivastetehtäviä sen mukaan kuin sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten kanssa erikseen sovitaan.

Pelastustoimen järjestämislain antamisen jälkeen on tarkoitus uudistaa nykyinen pelastuslaki. Tavoitteena on pelastustoimen toimintamallien kansallinen yhtenäistäminen, ohjauksen tehostaminen ja tehtäväkuvan tarkistaminen viranomaisyhteistyön tiivistäminen näkökulmasta. Pelastuslain uudistaminen toteutettaisiin siten, että uudistettu pelastuslaki tulisi voimaan vuoden 2019 alussa maakuntien ja uudistettujen pelastuslaitosten aloittaessa toimintansa.

Pyydettyinä lausuntona Kainuun liitto esittää seuraavaa.

Kainuu kannattaa 18 maakunnalle perustuvaa pelastuslaitostoimintaa ja kytkentää ensihoitoon. Pelastustoimen siirtäminen kunnilta osaksi

maakuntahallintoa on perusteltua. Näin voidaan varmistaa elintärkeä yhteys maakunnille siirrettäviin sote-palveluihin. Lailla tulee turvata pelastuslaitosten mahdollisuus toimia ensihoidon palveluntuottajana. Pelastustoimen järjestämis- ja tuottamisvastuu tulee antaa kaikkien maakuntauudistuksessa muodostettavien 18 maakunnan tehtäväksi.

Perustelut ja muutostarpeet

Pelastustoimen ja ensihoidon järjestämisvastuun ja palvelutuotannon keskittämistä viittä yliopistosairaalaa ylläpitävälle maakunnalle on perusteltu mm. sillä, että näin pystytään varmistamaan pelastustoimen ja ensihoidon yhteistyö myös tulevaisuudessa. Pelastustoimi ja ensihoito ovat tyypillisiä lähipalveluita ja niiden järjestämis- ja tuottamisvastuu on oltava kaikilla maakunnilla. Pelastustoimen ja ensihoidon keskittäminen muusta aluejaosta poiketen viidelle alueelle heikentää huomattavasti lähipalveluiden integraation toteuttamista ja vaikeuttaa alueellista turvallisuustyötä. Pelastustoimen mukana olo jokaisessa 18 maakunnassa varmistaa kuntien ja maakuntien yhteisen varautumisen erilaisiin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin sekä näiden valmiussuunnitteluun ja harjoitteluun.

Pelastustoimen järjestämislain yhdeksi tavoitteeksi on mainittu valtakunnallisten järjestelmien kehittäminen. Tämän tavoitteen edistäminen on järkevää, mutta se ei vaadi palveluiden järjestämisen ja tuottamisen keskittämistä viidelle maakunnalle. Yhteisten toimintamallien, kustannustehokkuuden ja toiminnallisen tehokkuuden saavuttaminen tapahtuu parhaiten siten, että pelastustoimen tarvitsemat erityiset tukipalvelut (riskianalyysi, omat tietojärjestelmät, kehittäminen ym.) keskitetään valtakunnallisen palveluntuottajan tehtäväksi.

Henkilöstövaikutusten arvioinnin yhteydessä on esitetty, että pelastustoimen järjestämisvastuun ja tuottamisvastuun siirtäminen viidelle toimijalle mahdollistaa henkilöstösäästöjen tekemisen hallinto- ja tukipalveluita yhdistämällä. Pelastuslaitosten hallinto on jo tällä hetkellä erittäin kevyesti toteutettu ja tukeutuu vahvasti isäntäorganisaatioiden hallintoon; jatkossa se on luonnollinen osa maakuntahallintoa. Kainuussa pelastuslaitos toimii maakunnallisesti järjestettynä isäntäkuntamallilla ja tiiviissä yhteistyössä maakunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon organisaation kanssa.

Pelastustoimen todelliset säästöt saadaan aikaan ottamalla käyttöön vuorokauden ja vuoden aikojen vaihtelut tunnistava henkilöstömitoitus

operatiivisessa toiminnassa mukaan lukien johtaminen. Pelastustoimen resurssien/miesvahvuuksien optimointi vuorokauden ja vuodenajan mukaan on kannatettava tavoite ja sen avulla pystytään tehostamaan toimintaa.

Esitetty pelastustoimen järjestämisvastuun ja tuottamisvastuun siirtäminen viidelle maakunnalle aiheuttaa demokratiavajeen 13:lle muulle maakunnalle. Esityksen mukaan sisäministeriö käy neuvottelut pelastustoimen järjestämisestä ja kehittämisestä viiden maakunnan kanssa, mutta muilla maakunnilla ei nyt ehdotetussa järjestelmässä ole roolia. Esitettyssä mallissa maakunnat, joilla ei ole järjestämisvastuuta, tekevät oman yhteistyöalueensa maakunnan kanssa yhteistyösopimuksen pelastustoimen palveluiden tuottamisesta. Järjestämisvastuussa olevan maakunnan maakuntavaltuusto hyväksyy pelastustoimen palvelutasopäätöksen ja palvelutasopäätöksen hyväksymisen jälkeen maakunnan palvelulaitos tuottaa palvelut. Yhteistyöalueen muilla maakunnilla ei olisi minkäänlaista ohjausmekanismia palvelutuo-
tantaan.

Mikäli esitetty malli viiden alueen järjestämisvastuusta toteutuu, tulee maakuntien välistä suhdetta selkiyttää. Nyt esitettyssä mallissa palvelutasopäätöksen ja yhteistyösopimuksen välinen suhde on epäselvästi säädetty. Yhteistyösopimuksessa jokainen maakunta päättäisi kohdaltaan palvelutasoon kuuluvista asioista, mutta pelastustoimen järjestämisvastuussa oleva maakunta voisi ja sen pitää kuitenkin päättää pelastustoimen palvelutason toteuttamisesta. Vaikka tässä yhteydessä säädetään kuulemismenettelystä, niin muiden maakuntien on pystyttävä osallistumaan myös palvelutason toteuttamista koskevaan päätöksentekoon.

Kainuu pitää välttämättömänä korjata rahoitusmallia. Pelastustoimen rahoitusosuus on esitetty muodostettavaksi siten, että maakuntien pelastustoimen tehtävien keskimääräinen perushinta lasketaan kertomalla maakunnan asukasmäärällä. Rahoitusosuus sisällytetään maakunnille muiden tehtävien rahoitusosuuksien kanssa samaan kokonaisuuteen, joka on yleiskatteellista. Pelastustoimen rahoitusosuuden laskenta on liian kaavamaista, eikä se huomioi alueilla olevia erityispiirteitä kuten esimerkiksi harvaan asuttuja alueita, pitkiä etäisyyksiä ja saaristoa. Kapitaatiomallisella laskennalla mm. Kainuun on arvioitu menettävän rahoitusta noin 1,4 milj. € vuodessa. Rahoitusosuuden laskentaperusteissa on huomioitava alueiden erityistarpeet.

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan valtakunnallisten tavoitteiden

Kainuun liitto

valmisteluun osallistuisivat ainoastaan pelastustoimen järjestämisvastuussa olevat maakunnat. Tätä ei voi pitää hyväksyttävänä, koska myös muiden maakuntien on pystyttävä osallistumaan palveluiden kehittämiseen ja tavoitteiden valmisteluun. Tämän kehityksen seurauksena maakunnat jaetaan perusteettomasti eri luokkiin sen mukaan missä yliopistosairaala sattuu sijaitsemaan.

Kajaani 9.11.2016

Kainuun liitto

Pentti Malinen
maakuntajohtaja

Harri Turkulainen
hallintopäällikkö

www.kainuu.fi

Kainuun liitto

Postiosoite:
Kainuun liitto,
Kauppakatu 1,
87100 Kajaani

Laskutusosoite:
Kainuun liitto,
Ostolaskut, PL 401,
87070 Kainuu

Sähköposti:
etunimi.sukunimi@kainuu.fi

Y-tunnus: 2496992-4

Pankki:
Iban: FI17 8119 9710 0090 04
BIC: DABAFIHH
OVT-tunnus: 003724969924